

AZ UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG EGYH. FŐTANÁCSÁNAK AUG. 29. 30. 31. NAPJAIN TARTOTT GYÜLÉSE.

A főt. püspök ur megnyitó beszéde.

Méltsgs. és főt. Egyh. Főtanács! Egyházi életünkben ismét egy év záródott be hátunk megett s a mai nappal egy újnak küszöbén állunk. Vajha a multa nézve elmondhatnók, hogy abból egy napot se vesztettünk el, a mennyiben a mulasztás vádja egyikünket se terhel és a jövővel szemben azon önbizalommal tekinthetnénk, hogy Istentől nyert erőnk és tehetségünk mértéke szerint hivek leszünk a ránk bízott kötelességek teljesítésében s közülünk ki ki aztatért, melybe egyházunkban munkálni elhivatott, teljes odaadással megmiveli, s azon a résen, a melyre őrállóul rendeltetett, kettőzött buzgalommal megáll, hogy így évről-évre mind szilárdabbá legyen a mi unitárius Sionunk és megújuló örömezzéssel üdvözölhessük egymást mindannyiszor évi közgyűléseinken.

De hát lehet-e ma — nem hogy még fokozni, de legalább fenntartani a buzgóságot és áldozatkészséget vallás és egyház iránt? Nem vesztették-e el ezek az intézmények mindazt a vonzerőt és jelentőséget, a melylyel egykor birtak s a mely azokat annyi évszázadon át az emberiség legdrágább kincseivé, leginkább őrzött és védett örökségévé tette? A tudományoknak és emberi ismereteknek mai nagy fejlettsége és terjedtsége mellett van-e még szükség a vallásra? Es az annyira megszorodott s folyton szaporodó humanitarius és culturalis intézmények mellett méltó-e tovább is az egyház arra az aggodó gondra s önfeláldozó tevékenységre melylyel azt őseink egész a vértanaságig készek voltak szolgálni és ápolni? E kérdéseket nem azért hoztam fel, mintha részemről egy perczig is haboznám a felelettel, mert én a szentiróval tartok: hogy minden bölcses-ségnek kezdete az Istennek félelme, s Pál apostol szerint: nem szégyenlem a Krisztusnak evangéliumát. Hanem felhoztam azért, mert rá akartam mutatni azokra a nehézségekre, melyekkel ma küzdeniök kell mindazoknak, a kik a vallás és egyház érdekeit szívöken hordozzák.

Valóban, alig volt kor, a melyben vallás és egyház inkább meglettek volna támadva, mint napjainkban. S a mi rosszabb, most nem kül-ellenség emelte fel ellenök fegyverét, a mi még néha haszonnal is járhat, más ellenállásra indítván, az erök kifejtését és tömörítését eszközli, hanem belölről támadtattak meg, melyet, hogy legyőz-zünk, első sorban magunkat kell legyőzni. Már pedig önmaga ellen

szívesen senki sem indít harcot. A közönyösség, mely ott ólálkodik mindenütt, a hol az emberben az égi szikra meggyűlván, valami szépért és nemesért hevülni kezd, ez az a hatalmas ellenség, mely veszélylyel fenyegeti a vallás és egyház megszentelt intézményét is, mely ha egyszer behálózza a lelket s hatalmába keríti, nincs erő, mely azt fölrázza s kiszabadítsa fogságából.

Bár mennyire óhajtanám, még se tehetem, hogy közelebről a mi egyházunkat is teljesen mentnek mondhassam a közönytől. A legjobb akarat mellett sem tagadhatjuk el, hogy közöttünk is sokan estek s esnek napról-napra az ellenség kezeibe. És napról-napra fogy azoknak száma, kik elmondhatnák a szent költővel: Uram, a te háza dnak szerelme megemészt engemet. Itt is ott is találkozunk mi is elfásult, rideg keblekkel, kiknek vallásuk és egyházunk iránt vajmi csekély érzékük van. Nem hallják meg azoknak hívó, esdő szózatát. Nem féltik, ha fellegek tornyosulnak felettök. Nem gyönyörködnek, ha mosolyogni, haladni, boldogulni látják. Szóval, sem a jó, sem a rossz meg nem indítják; számlálnak ugyan, de nem számítanak, vesznek, de nem tesznek, élnek, de nem égnék, mint egykor a Mózes csipke bokra ama menyei lángtól, mely egyedül ad az emberi életnek fényt és meleget, becsét és jelentőséget.

Mindezeket elgondolva, annál jobban esik lelkemnek, mltságs és főt. egyh. főtanács, hogy ez alkalommal is ily szép számmal látom, e tanácssteremben összegyűlve egyh. tanácsos fiait. Évről-évre való megjelenésük egyh. főtanácsai gyűléseinken egy folytonos tiltakozás a kor vallástalanságra hajló szelleme ellen. Egyházi ügyeink iránti érdekelttségük biztosíték arra, hogy ha a cél, a melyre igyekszünk, egyszerre el nem is érhetjük, de ahhoz lépésről-lépésre közelebb jutunk.

Adja a mindenható Isten, hogy e tekintetben jelen főtanácsai gyűlésünk is egy szép lappal gazdagítsa egyháztörténelmünk évkönyveit. A tanácskozás alá kerülendő tárgyak elősorolásával nem fárasztom becses figyelmüket, mert azokat a részint kiküldött, részint nem sokára felolvasandó tárgysorozatból mindnyájan ismerik, vagy megismerik. A lefolyt év eseményeivel sem foglalkozom, mert azoktól évi jelentéseink, valamint vizsgálat alá bocsátandó jegyzőkönyveink bőven és részletesen fognak szólni. Hanem megjelenésük felett ismételten főpásztori örömet nyilvánítva s a tanácskozásokhoz kitartást, bölcseséget s mindenekfelett atyafiságos szeretetet óhajtván és kérve, jelen egyh. főtanácsai gyűlésünket ezennel megnyitottnak nyilvánítom.

AZ EGYHÁZI KÉPV. TANÁCS JELENTÉSEI.

I. Püspöki jelentés.

Méltóságos és főt. egyh. Főtanács!

Isten kegyelméből tizedik évi jelentésemet van szerencsém a következőkben megtenni:

1. Belső emberek változása. A múlt évi főtanács óta csak egy lelkészt rendeltem ki Raffaj Zsigmond lelkészjelölt személyében verespataki ekklézsiánkba.

Ürességben vannak halálozás következtében a s. kőrispataki, szőkefalvi, lemondás következtében a recsenyédi lelkészi állomások. A s.-kőrispataki és recsenyédi ekklézsiákban a választás már el van rendelve; szőkefalvi ekklézsiánk választási jogáról lemondva, a Jelekési állomás bejöttését a püspökségre bizta, de azon állomás szerfelett csekély jövedelme miatt, még eddig nem volt betölthető, s az említett ok miatt bizony nem tudom, hogyan tölthetem be.

Az iskola-mesteri állomások közül a szt.-benedeki és a h.-karcsonfalvi még most is betöltetlen. Ez utóbbiban különben az isk. mesteri teendőkről gondoskodva van nyug. lelkész Siménfalvi Sándor afiával; a szt.-benedeki szintén a csekély jövedelem miatt áll betöltetlen. Ürességbe jött halálozás folytán közelebbről a korondi isk. mesterség is.

Kapcsolatban ezekkel megemlítem, hogy ez évben Kiss Mihály árkosi lelkész és nyug. esperes afia 50 éves lelkészi jubileumát ülte meg, illetve az egyházkör azt megünnepelte. Bedő Lajos recsenyédi lelkész afia pedig szintén 50 éves lelkészi szolgálat után lemondván, nyugalomba vonult. Isten éltesse mindkettőjüket hosszasan és boldogan még számos éveken át.

2. Papi szigorlatot az 1885⁵/₆ isk. évben hárman tettek. Név szerint: Osváth Gábor, Péter János és Gálfalvi János. Előbbi kettő jó, utóbbi elégséges eredménnyel. E papi szigorlat az egyh. főtanács által 1884-ben hozott új szigorlati szabály értelmében tartatott a három éves tanfolyam bevégzése után egy évvel. S örömmel jelezhetem, hogy az új szabályzat nem maradt látható eredmény nélkül, szigorlóknak úgy írásbeli, mint szóbeli vizsgálataiknál.

3. Az anyakönyvi és népesedési kimutatások szerint egyházunkban az 1885-dik évben:

A) kereszteltetett	a) fiu	1193
	b) leány	1132
	<hr/>	
	Együtt: 2325 ujszülött.	

178-al több, mint 1884-ben. Ezekből házasságon kívül született 252; a mi — fájdalom — ismét 10⁰/₁₀-ra emelkedett.

B) konfirmáltatott	a) fiu	386
	b) leány	425
	<hr/>	
	Együtt 811, kevesebb 89-	

el, mint 1884-ben.

C) összeeskötetett	a) mentvénnel	236
	b) hirdetéssel	428
	<hr/>	
	Együtt: 664	

több 113 párral, mint 1884-ben.

D) meghalt	a) férfinemből	822
	b) nőnemből	850

Együtt: 1672; több 301-el,

mint 1884-ben.

E) átállott hozzánk	257
tőlünk más vallásra	37

E szerint több jött hozzánk 220-szal, mint a mennyi tőlünk más vallásra tért.

F) a lélekszám 1885-ben tesz	56879
„ 1884 ben volt	56428

E szerint az évi gyarapodás: 451; a mi tekintettel arra, hogy a szülöttek 653-mal multák felül a meghaltakat, s átállások utján is 220 lélekkel szaporodott egyházunk, azt mutatja, hogy lelkészeink még mindig nem fordítanak kellő gondot a lélekszám összeírásánál; mert az utóbbi adatok szerint az évi gyarapodás 873-at tenne.

4. Az iskolai népesedést illetőleg az adatok a maga rendjén az egyh. főtanács elcibe fognak terjesztetni; miután azonban e tekintetben az 1885-ik évi állapotokról egy egészen új statistikai ki-mutatást készítettem, nem mulaszthatom el annak sok tekintetben érdekes adatait megismertetni.

a) 1885. végén tisztán felekezeti népiskolánk csak 48 volt s s ezekben tanult

unitárius fiu	965
„ leány	883
Együtt:	1848
más vallásn fiu	165
„ „ leány	142
Együtt:	307

felekezeti iskoláinkban tanult összesen 2155.

b) 47 községi és 20 állami népiskolában tanult

unitárius fiu	1702
„ leány	1535

Együtt: 3240, tényleg tehát

iskolába járt 5088, a mi mintegy 30%-át teszi a 6325-re számított unitárius tanköteleseknek.

c) Ismétlő iskola köteles volt 2125. Ezekből ismétlő iskolába járt 1010.

d) Iskola mestereink közül 39 tart felekezeti iskolát; 18 a községi, 2 az állami iskoláknál van rendes, 8 segédtanítónak alkalmazva; 22 pedig tisztán csak énekvezér s legfennebb még vallás-tanító. Papjaink közül 13 egyszersmind tanító is.

5. A püspöki vizsgálat alatt álló eklezsiák közül a f. évben vizsgálatot tartottam abrudbányai, verespataki és toroczkoí eklézsiánkban. A nevezett eklezsiák valláserkölesi és anyagi állapotáról

az E. K. Tanácshoz beterjesztett j. könyvek kimerítő tájékozást nyújtanak. Örömmel jegyzem fel itt is, hogy valláserkölesi tekintetben sehol sem észleltem komolyabb aggodalomra méltó okot.

Az unitárius hitnek és buzgóságnak számos jeleivel találkoztam mindenütt. Abrudbányai és toroczkói ekkleziáink anyagilag is gyarapodó állapotban vannak. Főleg toroczkói ekkleziánkban egyes jótévedők által részint korábban, részint újabban tett alapítványok négy év alatt mintegy 1500 frttal növelték az ekkleziára törzsvagyományát. De verespataki ekkleziánk anyagi állapotára nézve — sajnos — nem nyilatkozhatom ily kedvezően, sőt ki kell jelentenem, hogy ezen ekkleziánk tisztán önjerején alig lesz fenntartható s azért, valamint eddig tettük, úgy ezután sem mulaszthatjuk el a lehetőleg gyámolítani.

6. Angol unitárius testvéreink budapesti egyházközségünk számára az évi segílyt ez évre is megküldeni szivesek voltak. Amerikai testvéreink a társulat titkárától a napokban vett értesítés szerint szeptember hóban szintén megfogják küldeni. Azon sok szép és nemes áldozat, a melyeket említett hitrokonaink irántunk már évtizedek óta tanusítanak s folyton gyakorolnak, nemcsak a legmélyebb hálára kötelezhetnek mindnyájunkat, hanem erkölcsileg köteleznek arra is, hogy azokat a lehetőleg viszonzzuk is. E gondolat vezetett arra, hogy a brit. és külföldi unitárius társulat is a vasárnapi iskola-társulat által együttesen Londonban épített, „Essex Hall” egy központi hivatali helyiség költségeinek valamivel mi is hozzájáruljunk. S miután az E. K. Tanács ez iránt tett indítványomat egész készséggel a magáévá tette, a napokban egy felhívást bocsátottam ki az irt czélra leendő adakozásra. — E felhívást bátor vagyok itt is egyh. tanácsos afiainak becses figyelmébe ajánlani.

7. A báró Baldácsy Antal-féle prof. alapítvány ügye, melynek f. évi apr. 11-én tartott közgyűlésében Hajós János egyh. tanácsos afiával, mint vallásközönségünk meghatalmazottai a szokott módon részt vettünk, jelen egyh. Főtanácsunknak egyik fontos s bizonyára legkedvesebb tárgya lesz. Nem tehetem azonban, hogy e nagybecsű alapítványról e helyen is meg ne emlékezzem. Éppen 10 éve a napokban, hogy az alapítvány-levelet mltságs Dániel Gábor főgondnok ural egyháznak nevében aláírtuk. Ez volt mondhatni mindkettőnknek elnöki állásunkban első hivatalos ténykedésünk. Szép reményeket kötöttünk hozzá már akkor, de hogy 10 év múlva gyümölcseink élvezetében is hozzá jutunk, akkor még alig hihettük. Annál nagyobb köszönettel tartozunk az alapítványt kezelő bizottságnak, hogy bölcs számításai s kitartó munkássága által az alapítványt aránylag rövid idő alatt oly helyzetbe hozta, hogy ma már annak jövedelmei felhasználása felett tanácskozhatnak, az összes alapítványozott prof. egyházak s ezek között a mi egyházunk is. A nemes alapítványozó neve pedig legyen hálás kegyelettel megőrizve általunk és utódaink által nemzedékről-nemzedékre!

8. Mint rendesen, sőt még súlyosabban ez évben is meg kellett adnunk a halálnak is az adót. Szolgálatban levő lelkészeink közül

Török Sándor s.-kőröspataki és Gábor Mihály szőkefalvi lelkész fiait veszítettük el. Amaz a férfikornak szinte csak kezdetén, ez életének előhaladott korában ugyan, de még mindig buzgó hivatalviselés-közben hunytak el. — Ugyancsak az egyházi szolgálatból ragadá ki a halál Bomhér Mózes korondi isk. mester afiát is.

Nyugalomban levő belső embereink közül Árkosi Mózes bűződi és Vitális Mihály martonosi lelkész afiai az ideiglenes nyugalmaztatást más, örök nyugalommal cserélték fel.

Felsőfejéri egyházkörünknek mindkét felügyelő gondnokát : Maurer Istvánt és id. Barabás Sándort elveszítettük. Az elsőnek tragikus vége — nejével együtt kivégezték magukat Bécsben — annyival megrendítőbb, mert benne egy ős unitárius családi név is már-már kipusztulóban van.

Az utóbbiban nemcsak egyik legbúzógobb felügyelő gondnokunknak, hanem egyházi főtanácsunk egyik ritka pontosságu tagjának is elvesztését méltán fájlalhatjuk. Sajnos, hogy végakarátát is, melyről szóval többünknek nyilatkozott, nem érvényesítheté. Őszinte részvéttel kell e gyászrovatban följegyeznem Nemes József, Szathmári Gyula és Fekete Ferencz egyh. tanácsos afiai neveit, kik közül az elsőben a kolozsvári ekkla egyik legrégebbi tagját, utóbbiban pedig a tordai ekklészia s ez által vallásközönségünk is mondhatni egy világi papját veszítette el. Nem hagyhatom megemlítés nélkül Indiában, calcutai missionarius lelkésznek és tiszteletbeli egyházi tanácsosunknak, Dall Károlynak halálát, ki kétszer tisztelt meg minket is látogatásával, s amerikai hitrokoinkkal való testvéries viszonyunkat nagyban előmozdította.

Végül csak a napokban temettük el a fegfájóbb részvétellel Váradi Károly egyh. tanácsos afiát, több évig tordai iskolánknak, majd a Kolozsvár városa polgári iskolájának szintén huzamos ideig volt ig. tanárát, legutóbb kolozsmegyei kir. tanfelügyelőjét, ki mindezen állásokat nemcsak betöltötte, hanem azoknak méltó díszre volt, tiszteletet szerevve magának egyaránt polgári, hazafiui, és egyházi kötelességei hű teljesítése által.

Legyen mindnyájoknak neve kegyelettel adva át az emlékezetnek. S a béke angyala álljon őrt sirjok felett!

Egyebekről az E. K. Tanács évi jelentéséből nyerend további értesülést a mlsgs és főt. egyh. Főtanács.

Kolozsvártt, 1886. aug. 28.

FERENCZ JÓZSEF,
unitárius püspök.

II. Közigazgatási, tanügyi és pénzügyi jelentés.

Méltóságos és főtisztelendő E. Főtanács.

Kiváló örömeire szolgál E. K. Tanácsunknak, hogy évi jelentését most is annak nyilvánításával kezdheti, miszerint vallásközönségünk kebelében egy év folytában nem fordultak elé oly jelenségek és esetek, melyek aggodalomra és kivételes intézkedésekre alkalmat

adtak volna. Megnyugvására szolgál E. K. Tanácsunknak, hogy évi jelentésében ez alkalommal több örvendetes jelenséget tüntethet fel.

A Méltóságos és Főtisztelendő E. Főtanács legutóbbi gyűlése után kevéssel abban a szerencsében és örömben részesültünk, hogy kedves emlékü alapító: Richmond Annának leánya Károlina és egy unokája meglátogattak: E. K. Tanácsunk kötelességének tartotta kedves látogatóinkat vallásközönségünk vendégeiül fogadni, s úgy intézkedni, hogy közöttünk való lételök kellemes és tanulságos legyen. Richmond Károlina kisasszonynak amerikai afiai egyik közlönyében megjelent közleményéből megnyugvással értesültünk arról, hogy vallásközönségünk vendégei kedves emlékekkel távoztak körünkől, s azon remény táplál bennünket, hogy a tisztelt kisasszony közleményei hatással voltak amerikai hitbéli afiaínál az ügyünk iránt való érdekeltség élnékitésére.

Hagyományos jóindulatukat kedves vendégeink azon szép tettel tanusították, hogy 100 forintot adtak szegény tanulók segedelemzésére, mely összeget nemes inteniójuk szerint használtunk fel.

Szeretve tisztelt főgondnokunk, id. Dániel Gábor ur főispáni tisztének 25 évét ez évben töltvén be, E. K. Tanácsunk 82—1886. szám alatt ez örvendetes alkalomból kifejezte a maga örömet és üdvözlétét s azon őszinte forró kívánságát, hogy az Isten ő méltóságát hazánk és vallásközönségünk javára, diszére sokáig éltesse.

Hasonlóan kifejeztük üdvözlétünket nyugalmazott esperes Kis Mihály, valamint recsenyédi pap Bedő Lajos afia irányukba ötven éves paposkodások betöltése alkalmával.

Teremi ekklesiánk roskadozó temploma és épületei kiigazítása ügyében a főtisztelendő püspök ur által egyes hiveinkhez jelesen egyházi Tanácsos afiaihoz intézett felhívás nem hangzott el a pusztában A. Főtisztelendő ur 148—1885-ki szám alá beadott számadásos jelentéséből örömmel értesült E. K. Tanácsunk arról, hogy a begyűlt adományokból nem csak a szükséges építkezéseket tudta a Főtisztelendő Püspök ur fedezni, hanem még 82 frt megmaradott, melyet teremi ekklesiánk javára jelesen épületei jókarban tartására közpénztárilag kezelve tőkésítettünk. E. K. Tanácsunk méltányló elismerését fejezte ki a Főtisztelendő Püspök ur irányában ez ügy kezdeményezésében és végrehajtásában tanusított bölcsességgel párosult buzgalmaért.

Tűzvész által meglátogatott szentmiklósi ekklesiánk és papunk segedelemzésére keblileg való adományok gyűjtését rendeltük el, a Főtisztelendő Püspök urnak ez ügyben beadott számadásos kimutatása nyomán örömmel jelenthetjük, hogy ez uton irt ekklesiánk papi laka újból építésében, pap afia inségében jelentékeny segedelemben részesült.

Mindkét kezdeményezés kétségtelen bizonyítéka annak, hogy hitbéli afiában él az önerőn való segítés hite és a vallásos buzgalom, csak a hurt kell megpendíteni, melynek hangjára tettekben nyilatkozzék.

Néhai kedves emlékü Szentiványi György hagyományilag éven-

ként 15 kalongya képét rendelt a nyárad-szent-lászlói belső emberek számára.

Mivel azonban éppen a hagyománylevél nem eléggé szabatos voltánál fogva a szent-lászlói eklésiától elvált és anyaeklésiává lett Gálfalvi eklészia belső emberei is részt követeltek e hagyományból, s mert a hagyományozott kepe rendes bevétele is egyre nagyobb nehézségekkel kezdett járni, E. K. Tanácsunk ez ügyet a kegyes hagyományozó utódával, Tolnai Gábor urral 20—1886. számú végzésével úgy intézte el, hogy a jelzett kepe megváltásául Tolnai Gábor ur 300 forintot fizetett oly módon, hogy száz-száz forint évi kamata járjon szent-lászlói meg gálfalvi pap afiainak, ötven-ötven frt kamata pedig azon eklésiáink mestereinek.

A befizetett 300 frt Szentiványi György alapítványa czimén közpénztárunkban kezeltetik.

A B. Baldácsy Antal-féle protestans alapítvány ügyében a tulajdonos superintendenciák meghatalmazottainak ez évben tartott közgyűlésén meghatalmazottaink jelen voltak. A tárgysorozat rendén ez ügyben két irányban fog a mltsgs és Főtisztelendő E. Főtanács intézkedni. Kiváló megnyugvásunkra szolgál, mi szerint beválthatjuk azon ígéretünket, hogy ez alapítvány élvezése már a folyó évben megkezdődik. De dicsőítsük a mindenható Istent ez ingyen jóvoltáért, hogy a kegyes alapítót megáldotta szabad gondolkozással; az alapítvány böcsőjét ringató kedves emlékü Superintendens néhai Török Pál urat felekezeti elfogultságok felibe emelkedett szabad szellemmel, unitárius vallásunk iránt mindig tanusított türelemmel és valódi keresztényi jóindulattal.

E. K. Tanácsunk azt óhajtja, hogy ez alapítvány, mely kizárólag eklésiánk, különösen pedig papságunk emelésére szolgál, czéljának és hivatásának megfelelő böcsességgel tudjuk felhasználni.

Angolhoni afiaival való érintkezésünk ez évben is szívélyes volt. Már legutóbbi jelentésünkben jeleztük, miszerint az a szellemi hasznokban termékeny viszony, hogy Londonban egy papnövendékünk bővebb kiképeztetésben részesüljön, újból füződik. A kapott értesítésekéből biztosítottván a felől, hogy küldendő ifiunk számára eddig adott 100 fontból 50 fontot a Britt és külföldi unitárius társulat, 50 fontot pedig a Manchester New Colleget fenntartó egyesület ezután is megadja.

Az E. Főtanács vonatkozó szabályzatában előirt intézkedéseket megtettük, s 250—1885-ki szám alatt az irt intézetbe való menetelre kijelöltük Csifó Salamont, 3 éves papnövendéket, a ki a papnöveldei 3 éves tanfolyamot bevégezte, de még nem tett papi szigorlatot.

Használjuk fel a kedvező alkalmat, hogy ez ügy egyik tevékeny munkása, főt. püspök ur irányába szíves köszönetünket élőszóval kifejezzük.

Angliai afiainak f. évi május végével tartott évi közgyűléséhez 113—1886-ki szám alatt intézett üdvözlő iratunkat a közgyűlés jegy-

zökönyve szerint irt afiai szivesen vették s e jegyzökönyv s püspök-ségünkhöz intézett értesítésből és felhívásból arról értesülvén E. K. Tanácsunk, hogy a brit és külföldi unitárius társulat által közelebbről épített társulati házat és helyiséget a mi pénzünk szerint 80 ezer forintnál több adósság terheli, melyet éppen most közadakozás útján iparkodnak törleszteni 113—1886 ki szám alatt felkérte a Fő tisztelendő Püspök urat, hogy egyes hiveinket szólítsa fel e czéla való adakozásra. Vajha mi kikre elődeink e szerény hajlékot készen hagyták, bár csekély részben viszonzhatnók azokat a nagyszerű szives áldozatokat, melyeket ez afiai többév óta érettünk és ügyünkért folytonosan tettek és tesznek.

Amerikai afiait is üdvözöltük f. évi május végével tartott közgyűlésükön, üdvözetünket szivesen fogadták. E közgyűlés jegyzökönyvét azonban még nem kaptuk meg, s éppen ezért a Channing tanári állomásra gyűjtött alap mikénti állásáról nem tehetünk jelentést.

Azon meggyöződésben levén E. K. Tanácsunk, hogy egyes ekkléziáink szellemi vallásos életének, valamint a világiakban való munkálkodásuknak hív tükre, legalább annak kellene lenni, az esperesi vizsgálatokról szerkesztett jegyzökönyvek, azok tárgyalására kiváló gondot fordított. A felterjesztett jegyzökönyvek nyomán megnyugvással jelenthetjük, miszerint a vallásos erkölcsi élet ekkléziáinkban nem hanyatlott, sőt emelkedett; ennek egyik bizonyítékául vesszük azt, hogy az ugynevezett vadházasságok apadóban vannak.

Tagadhatatlan, hogy a vallásos buzgóságnak, az egyházhoz való ragaszkodásnak ajándékozásokban, adományokban sokkal kevesebb jelét adták hiveink, mint a megelőző években.

Vagyonaik kezelésében ekkléziáink nem lankadtak. A püspöki vizsgálat alatt álló 5 ekkléziánk, valamint Kolozs-Doboka körben levő 3 ekkléziánk kivételével, melyek itt nincsenek számitásba véve, az Udvarhely, Küküllő, Maros, Háromszék, Torda-Aranyos, Keresztur és Felsőfejér körben levő összes ekkléziáink 108974 frt bevétel és 91589 frt kiadás mellett, együtt 185990 frt tőkével, 7719 frt megtakarítást eszközöltek.

Hátrányos jelenség azonban e tekintetben először az, hogy az 1885. évi meggazdálkodás 845 frttal kevesebb, mint az 1884. évi; másfelől az, hogy míg korábbi években ekkléziáink évi bevételeikkel évi szükségleteiket mondhatni általán fedezték; az utolsó évben 19 ekkléziánk együtt 338 frt 40 kr túlköltekezést tett, a mely túlköltekezésből jelentékeny rész esik különben is általán csekély tőkével rendelkező küküllő körü ekkléziáinkban az ez évben eszközölt tetemesebb építkezések okán.

A jelentékeny hivatásu magtári ügy a mult évben a gyepesi, ny.-szentmártoni és filiáiban való új magtárak állításával fejlődött. Sajnos, hogy ez ügy még nem talált hivatásához mért felkarolást. A gabonamagtárak állománya az 1885. évben 1102 vékával, a magtári pénz 3878 frt 66 krral gyarapodott.

A hét kör vagyoni állása:

folyó pénzben	185990	frt.
magtári pénzben	7403	frt.
magtári gabonában	22906	véka.

Ez állapot kétségkívül örvendetes jelenség volna, ha nem lenne egyfelől az a szomorú háttere, hogy a Torda-Aranyos-Maros körben és bölöni ekklesiánkban nagyobb, más köreinkben még csak csekélyebb mértékben takarékpénztárilag kezelt tőkék kivételével, mint egyenes adósság, egyes hiveinket terheli, másfelől az, hogy a tőkéknek egy részéről s különösen a feltüntetett 7719 frt megtakarításról elmondhatni, hogy nagyobbára csak papíron állanak. E. K. Tanácsunk megrendelte esperes afitainak, hogy a vizsgálatok alkalmával a számadás szerint mutatkozó pénztári készletet is vegyék számba, s a folyó költségekre nem szükséges összegeket tehessék takarékpénztárba.

Ekklesiáink pénzvagyona kezelésének kérdésére nézve a tárgysorozat szerint véleményes ajánlata áll a méltóságos és főtisztelendő E. Főtanács asztalán; az ajánlat elfogadását hathatósan kérjük.

Az ekklesiák földbirtokaikat kevés részben haszonbérileg, nagyobbára házi kezeléssel értékesítik; a jeleztük 7 körben az ekklesiáknak együttesen földbirtokban 8053 frt 86 kr bevételük volt az 1885. évben.

A méltóságos és főtisztelendő E. Főtanács által legutóbbi ülésében E. K. Tanácsunkra utalt ügyeket elintéztük. A képviseleti rendszer további fejlesztése iránt azonban most sem terjeszthetünk be végleges javaslatot. Minél részletesebben foglalkozott e kérdéssel a kiküldött bizottmány, annál élénkebben tüntek fel a nehézségek, melyek századokon fennállott gyakorlatunk megváltoztatásának kérdésével felmerülnek, s meggyőződöttünk egyszersmind arról is, miszerint e kérdés csak Canonaink codificatiójával, illetve egyházi törvénykönyvünk megírásával kapcsolatosan megoldható. Ily két nagy kérdésnek megoldását és elintézését ez idő szerint teljes lehetetlennek tartjuk.

Legutóbb tartott E. Főtanácsi ülésen kijelentettük volt, miszerint egyházi törvényszékeinknek illetékessége ellen némely egyházi és polgári törvényszékek által kifogás tételvén, felirtunk a Nagyméltóságú vallás és közoktatási kormányhoz; e feliratunkra még maig sem kaptunk választ. Megnyugtatósul szolgál azonban, hogy a gyakorlat valamint ezt, ugy a vegyesházasságok válóperek nehézségeit tisztázta.

Némely köri közgyűlések, jelesen a marosköri közgyűlés által a jelen egyházi Főtanácshoz utalt több oly tárgyat, melyek bővebb tanulmányozást és tájékozást igényelnek; e czélból részint olyakat, a melyek közigazgatási uton intézendők el, visszatartottunk.

Tanintézetainkről szóló jelentéseink a méltóságos és főtisztelendő E. Főtanács tárgysorozatán állván, azok tüzetesen fognak elő.

terjesztetni. Felsőbb iskolánkkal az országos közoktatási törvény terén állunk az oktatás terjedelmét és sikerét illetőleg, a jövő tanévben azonban kormányi intézkedés nyomán intézkedtünk a gymnasiumban az egészségtan tanításáról, melyet pár év óta dr. Bartók István afa a theologiai tanfolyamban hetenként két órán, tanügyünk iránt ismeretes meleg érdeklődéséből és részvételéből minden díj nélkül tanított.

Az érettségi vizsgára a kormány képviselőjéül a legutóbbi alkalommal is főgondnok nagyságos dr. Berde Áron urat küldötte ki miniszter ő nagyméltósága. A növendékek átlag jó eredménnyel állották ki, csak két növendéknek kell egy-egy tantárgyból javító vizsgát tenni.

Méltóztatott vallás- és közoktatási miniszter ur ő nagyméltósága 15180—1886. számú leiratával kereszturi gymnasiumunkat a középiskolákról szóló törvény 55. §-a értelmében törvényesen meginteni azon az okon, mert a helyiségek a tanításra és bennlakási czélokra nem elégségesek; miért nincs mellette kellő számú tanerő. E. K. Tanácsunk 76—1886. t. ü. szám alatt egy felterjesztést intézett miniszter ur ő nagyméltóságához s azon iskolánk épülete tervének csatlása mellett kimutatta, hogy az épület a tanulóknak még nagyobb létszáma mellett is bőségesen elégséges mindkét czélra, felfejtettük azon iskolánknak közmívelődési, nemzeti közhasznu hivatását, felfejtettük, hogy az nem ugynevezett csonka gymnasium, hanem szerves része kolozsvári főiskolánknak, kimutatta, hogy a tanerő hiányán papjelöltek alkalmazásával segítünk, s kértük ő nagyméltóságát, hogy jelen megintése visszavonásával a további megintést szüntesse meg, vagy ha fentartja, méltóztassék az iránt oly korán intézkedni, hogy az ügyet jelen egyházi Főtanácsunk eleibe terjeszthessük. E feliratunkra még nem kaptunk határozatot.

A tisztaság és egészségügyi viszonyok tekintetéből s azért, hogy a tanulók ládái a különben is szűk lakhelyiségekben ne foglaljanak helyet, kolozsvári iskolánkban 90 nagy és 40 karikás ágyat készítettünk vasból, a költséget közpénztáru nk hordozván. Az ágyak használatát úgy állítottuk meg, hogy a befektetett tőke 6% kamata folyon be a közpénztárba, s a befektetett tőke 10 év alatt törlesztessék; és éppen ezért marosköri közgyűlésünknek azon kívánságát, hogy a használati díjnak csak felét fizessék az unitárius vallásu növendékek, nem vehettük tekintetbe, mert közpénztárunk e tehert nem bírta meg.

Népiskoláinkról szóló jelentésekből bizonyosan kellemetlenül fog értesülni a méltóságos E. Főtanács arról, hogy nagyon sok tanköteles gyermek nem jár iskolába, annyira, hogy e tekintetben az országban megállított középhányadost alig érjük el; a mi igen hátrányosan tünteti fel kulturalis viszonyainkat.

A pénzügyek intézésében a megállított költségvetés keretében mozgott E. K. Tanácsunk; mivel azonban kolozsvári iskolánk épületében az építéskor alkalmazott fakölcsök elkorhadtak s ez okon az

épületnek éppen főhomlokfala megkezdett hajolni; vaskulcsokat kellett huzatnunk, mert a földszinti szobákban a bomlaldozni kezdett vakolatokat is le kellett veretnünk, kénytelen voltunk az e czímen előírt összegben túl költekezni; sőt mivel ezek jövőben is elé állanak, költségvetésünkbe e czélra nagyobb összeget kellett felvennünk, ezért költségvetésünk fedezeti rovatában hiány mutatkozik, mind a mellett, hogy az Augustinovics-féle jószágokat kezelő bizottmány 10500 forintot adott be közpénztárunkba.

Vallásközönségünk ladamosi jószágát az eddigi 2500 frt évi haszonbér helyett 3000 forintért adtuk ki; mivel a mutatkozó többlet az administratio pénztárába foly, az ez idő szerint költségvetésünk-nél tekintetbe nem vehető.

Lukácsfalvi jószágunkat évi 5000 forint haszonbér mellett adtuk ki; itt 600 frt évi többlet mutatkozik, melyet azonban az általán megrongyolott épületek jó karba hozása és új építkezés még néhány évig igénybe vesz.

Nyugdíjintézetünk állásáról tüzetes jelentésünk fekszik az Egyh. Főtanács asztalán. E jelentésből bizonynyal megayugvással fog értesülni a mltsgs E. Főtanács, hogy ez intézet életképes és szükséges voltánál fogva szépen gyarapszik. A teljes biztos számítás mellett lelki örömmel tettük azt az ajánlatot, hogy a jelenleg érvényben levő 100 frt nyugdíj-egység jövőre 50% emeltessék; ugy, hogy az 1887. évvel kezdődőleg egy teljes nyugdíj élvező belső ember évenként 150 frtot, egy teljes nyugdíj élvező özvegy 60 forintot kapjon; az árvák, özvegyek és más nyugdíjazattaknak is évi járuléka az 50% arányába növekedjék; biztosittatván a fel nem használt évi bevételekkel az intézet alapjának további jelentékeny fejlődése.

Sajnálattal constatálja azonban a pénztárnoki kimutatás ez alkalommal is a jelentékeny hátrálékokat. Az ekklesiáknál feltüntetett 707 frt hátrálék a mult évi hátráléknál sokkal csekélyebb, mert ebből is nagy rész az 1885. évi hátrálék; e tekintetben e hátrálék nem kelthet aggályt. De aggodalmas az, hogy belső ember afianál a hátrálék permanens; a kimutatás lezártakor 1251 frt volt; e jelenség sajnos egyfelől azon tudatért, hogy belső embereinket ily nagy összeg megfizetése terheli; de sajnos azért, mert az intézet kormányzását nehezé, sőt kellemetlenné teszi. Kellemetlen volt E. K. Tanácsunkra nézve, hogy nyugdíjintézeti tartozásért belső ember afia ellen végrehajtást is kellett elrendelni, s valóságos sajnálattal, mondhatni fájdalommal, utasítottuk el felvételért való folyamodásával egy közelebbről elhalt öreg mesterünk öreg özvegyét, azon az okon, mert néhai férje életében nem lépett be s a nyugdíjintézeti pénztárba tartozó illetekeit nem fizette be.

Halálozás által a nyugdíj élvezni megszűnt Koronka Antal, meg Vitális Mihály afia, s férjhezmenetel után Szentmártoni Kálmáné.

KOVÁCSI ANTAL,
közgazg. jegyző.

III. Főpapizék évi jelentése.

Főpapizékünk a múlt 1885. évi Főtanács idejétől összesen 18 ülést tartott, és pedig 1885-ben 11 ülést, 1886-ik évben pedig 17 ülést, melyekben 74 ítélet és 49 végzést hozott és pedig 1885-ben 27 ítéletet és 24 végzést.

1886-ban 47 ítéletet, 23 végzést 72. pont alatt. Az 1886. évi 22. és 23. pont alatti végzések Maros-kör által beadott felterjesztésekre tétetvén, azok Főtanácsi elhatározás alá felterjesztettek.

NAGY LAJOS,
egyh. főjegyző.

IV. Elintézett ügyek.

1. Bedő Lajos recsenyédi lelkész 50 évi hiv és nagy bűzgósággal teljesített szolgálat után méltánylat kifejezése mellett nyugalomba bocsáttatott.

2. Rafaj Károly afiának felügyelő gondnoki állásáról való ismételt lemondását, bár sajnálattal, elfogadta a Főtanács.

3. Darkó Sándor udvarhelykői esperes hivatalában megerősítetvén, feleskettetett.

4. Gymnasiumaink állami segélyezése ügyében megnyugvással és örömmel vette tudomásul a Főtanács a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszternek július 9-ről ke't 20531. sz. leiratát, mely szerint kolozsvári főgymnasiumunk állami fontosságát elismerve, azt állami segélyben részeltetni hajlandónak nyilatkozott. De másfelől kedvetlenséggel és aggodalommal értesült a leirathból arról, hogy székekely-kereszturi 5 osztályos gymnasiumunkat nem tartja segedelemben részeltethetőnek — s ezért a nagymélt. vallás- és közokt. miniszterhez székekelykereszturi gymnasiumunk fontosságának feltüntetésére felirat küldése határoztatott.

5. A belső emberek nyugdíj-egysége 1887. évre 150 frtban állittatott meg.

6. A báró Baldácsy Antal — alapítvány szabályzatának a tiszai ág. hitv. kerület kiegészítését kívánván az igazgatóság és ügyész időnkénti újra választására vonatkozó ponttal, a Főtanács elfogadta az Egyh. K. Tanácsnak azt a véleményét, hogy az igazgatóság koronkénti megújítása szükséges — 3 évről 3 évre felében oly módon, hogy a kilépett tagok újra megválaszthatók; az ügyész is minden 6 évben az igazgatóság által újra választandó, nem levén itt sem kizárva, az egyszer már megválasztott ügyésznek újból való megválaszthatása.

7. A kollegium melletti szállásnak az iskolához való csatolása ez évről pénzügyi tekintetből elhalasztatott.

8. Benczédi Gergely közpénztárnoknak 1885. évi számadásai a közpénztárban kezelt alapokról helyeseknek találtatván, a számadás további terhe alól elismerés kifejezése mellett felmentetett.

Varga Dénes tordai és Gombos Sámuel, székekelykereszturi isk. pénztárnokok hasonlóan felmentettek.

9. Nyugdíj-intézeti pénztárnok Jánosi Gergely 1885. évi számadása helyesnek találtatott s részére is a feloldó levél kiadása meghatározatott.

A nyugdíjintézeti szabályok 7., 29. és 19. §-nak Szabó Mózes egyh. tanácsos által ajánlt módosítása elfogadtatott 43. sz. a. a következő szövegezéssel:

7. §. első bekezdés: „A szolgálati évek állomásuk tényleges elfoglalása, illetve hivatalba való beigtatása napjától számíthatnak“.

29. §. első bekezdés: „E nyugdíj-intézetbe a tagok kinevezéskor hivatalból soroztatnak be. Ugy ezek, mint a nyugdíjat, s özvegyei s árvái segélyt kérők kötelesek beadni, illetve a kérelemhez csatolni:

1. Az új tagok 15 nap alatt a hivatalba beigtatást igazoló bizonyítványt és keresztlevelet“. (a többi marad.)

19. §. „Ha az özvegy nő férjhez megy, s ez által özvegyi segélypénzét elveszti, akkor ezen idő alatt a 18. §. b) szerint járó pénzt az árvák tovább is élvezik“.

10. Kimondatott 46. sz. a., hogy a békepróba bizonyítvány, esperesi pecsét, házassági hirdetésről szóló bizonyítvány és a hirdetés alóli mentvény s más hasonló természetű okmányok érvényessége a kiállítás idejétől számítandó hat hónapra terjed, azontúl érvényessége megszűnik“.

11. Meghatározatott, hogy az ekklesiák pénzeiből kölcsönt csak 100 frton kezdve és felül is biztos jelzálóra adhatnak — s a ki nem adható pénz helyzettség el pénzintézeteknél, valamint a már künn levő s apránként bekerülő követelések is, ha azokat 100 frton felüli kölcsönökben ki nem adhatni.“ Az apró követelések 1887. év végeig behajtandók s az irt módon elhelyezendők.

12. A bölöni ekklesia rendetlen vagyoni ügyeinek tovább rendezése Dániel Gábor főgondnok. mint az e végre teljhatalommal kiküldött biztos kezeiben hagyatott.

13. A népiskolákra vonatkozólag a Főtanács az egyházköröknek köteleességükké tette, hogy ott, hol a nevelésügyi bizottságok még nem alakítottak meg, ott azok haladéktalanul alakíttassanak meg még akkor, is, ha a községi vagy államilag segélyezett iskolák mellett csakis a vallásoktatás felett vihetnek felügyeletet.

Figyelmeztetéssel arra, hogy a 6—12 éves tankötelesek 6850 számából 4823 járt, 1535 pedig nem járt iskolába, felhivatni határozatott minden egyházkör s ekklesia, hogy a tankötelesek iskolába járását szorgalmazzák és szorítsák.

14. Jövő 1887. évre zsinat-tartása határozatott, még pedig Küküllő körben, a zsinattartás költségeit Maros és Küküllő körüli ekklesiáink és belső embereink arányosan hordozván.

15. Az Albert Dénes lemondásával üresedésbe jött adminisztratori helyre megválasztott Benkő Mihály ügyvéd, magyarmacskási birtokos.

16. A Br. Baldácsi alapítvány ez évben folyóvá tétetvén, a Főtanács 25—1886. sz. a. a mi egyházunknak jutott részletre nézve az alapító levél alapján azt a szabályzatot állította meg, hogy 6%-a „Br. Baldácsi házi alap“ kezelési költség fedezése s az ekklák időközi segélyezhetése céljából tőkésítették. A fenmaradó összeg $\frac{1}{4}$ -de adassék a püspökségnek; $\frac{1}{4}$ ujonnan alapuló és szegény ekkláknak; $\frac{1}{4}$ gyengébben javadalmazott lelkészeknek és $\frac{1}{4}$ belső emberek özvegyeinek és árváinak.

17. A Dávid F. emlék-alap jövedelméből határozatott: tőkésítésre = 225 frt 77 kr, irodalmi célra = 100 frt, ekklák és belső emberek, özvegyek és árvák segélyezésére = 400 frt.

18. Egyháztanácsosoknak megválasztottak:

Dr. Árkosy Gyula, Barabás Ábel, Dombi János, Gál János, Gál Miklós, Jékey Aladár, dr. Kozma Jenő, László Ferencz, Pálfy József, Sebesi Ferencz, Simon József, Szentiványi Gábor, Székely Dénes, Török Arpád, Ürmösi Gyula, Veress József.

DÁVID KIRÁLY ZSOLTÁRAIBÓL.

IV.

Dallam: „*Mint a szép hies patakra.*“

Halld meg Isten imádságom,
Mikor hozzád sohajtok;
Láttasd meg én igazságom,
Mert inségim oly nagyok.
Búbánatos szívemet
Oh Isten! vidámitsd meg.
Könyörülj rajtam jó Atyám:
Könyörgésem meghallgatván.

Emberek! kik hiuságba'
Ugy lenéztek engemet,
És hazugság rít sarába,
Vonjátok hirnevemet:
Nekem mit sem árhattok,
Mert én az Uré vagyok.
Ő választott, mint kedveltjét,
Hallja ajkam könyörgését.

Haragudjatok hát reám,
Oh, de ne vétkezzetek,
Szívetekből híven szólván,
Csendességben legyetek.
Igazságban járjatok,
És az Urban bizzatok
Ne kérdjétek gunyolódva:
„Lehet-e Isten javamra?!“

Él az Isten, és szent arcza
Sugarát meglátom én,
Örömmé lesz szívem harcza
A jó Isten kegyelmén.
Erdeitek nagysága,
Búzátok sokasága
Csekély ahhoz az örömhez,
Melyet akkor szívem érez.